

3. Постанова Верховного Суду України від 27 верес. 2017 р. у справі № 369/5585/15-ц, провадження № 6-1435цс17. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/70427210> (дата звернення: 28.04.2026).

4. Постанова Верховного Суду від 18 лют. 2025 р. у справі № 344/14321/23, провадження № 61-15035св24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125540074> (дата звернення: 28.04.2026).

5. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2025 році. Київ, 2026. URL: <https://www.ombudsman.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/2-22042026-0951-shchorichna-dopovid-upovnovazhenogo-2025.pdf> (дата звернення: 28.04.2026).

ТИМОШЕНКО Богдан,
здобувач вищої освіти ННІ підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної поліції
Донецький державний університет
внутрішніх справ
м. Донецьк
Науковий керівник:
ПАНФІЛОВА-ТУРЧІНА Алла
старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін,
Донецький державний університет
внутрішніх справ,
м. Донецьк

ПРОБЛЕМИ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ

Актуальність дослідження зумовлена безпрецедентними масштабами руйнувань цивільної інфраструктури та приватного майна, спричинених збройною агресією РФ, які поставили перед національною правовою системою складне завдання щодо формування ефективних механізмів репарації за нових реалій. Традиційні інститути цивільного права, орієнтовані переважно на функціонування в умовах мирного часу, виявилися недостатньо адаптованими до вирішення нових специфічних проблем, зокрема: подолання судового імунітету держави-агресора, розроблення спрощених стандартів доказування в умовах ведення бойових дій, а також гармонізації національних процедур із міжнародними компенсаційними механізмами.

У частині 1 ст. 22 Цивільного кодексу України визначено, що особа, якій завдано збитків у результаті порушення її цивільного права, має право на їх відшкодування. Також ч. 1 ст. 23 ЦК України встановлено, що особа має право на

відшкодування моральної шкоди, завданої внаслідок порушення її прав [1]. В умовах війни ті чинні механізми відшкодування шкоди чи збитків, що були ефективними в мирний час, є недосконалими й потребують внесення певних змін до цивільного законодавства України, пов'язаного з таким відшкодуванням [2, с. 26].

Проте на сьогодні в Україні все ж таки є Закон № 2923-ІХ, який визначає порядок надання компенсації за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна [3]. Але, насправді опираючись на численні повідомлення постраждалих громадян, все ж таки поза межами спеціального регулювання залишається значний пласт збитків, зокрема недержаний прибуток (упущена вигода) суб'єктів господарювання та моральна шкода, завдана масовими порушеннями прав людини.

Однією з ключових проблем є визначення суб'єктного складу зобов'язання з відшкодування шкоди. Згідно з нормами міжнародного права та ст. 1166 ЦК України, обов'язок відшкодувати шкоду покладається на особу, яка її завдала. У нашому випадку – це російська федерація. Проте реалізація цього обов'язку через українські суди ускладнена питанням судового імунітету іноземної держави. Яскравим прикладом є позиція Верховного Суду (зокрема, у постанові від 14.04.2022 у справі № 308/9708/19) яка свідчить про те, що рф не має права на судовий імунітет у справах про відшкодування шкоди, завданої життю, здоров'ю або майну фізичної особи, оскільки вона порушила суверенітет України [4].

Важливим аспектом є також процедура фіксації збитків. Цивільне процесуальне законодавство вимагає належних та допустимих доказів. В умовах бойових дій стандартними засобами (огляд місця події за участю експерта) скористатися не завжди можливо. Тому на перший план виходять цифрові докази: супутникові знімки, фото- та відеофіксація через застосунок «Дія», що потребує подальшої адаптації процесуальних норм для спрощення верифікації таких даних у суді.

Важливим етапом у забезпеченні права на відшкодування став запуск та активне функціонування Міжнародного Реєстру збитків, завданих агресією рф проти України (RD4U) [5]. Створеного під егідою Ради Європи. На відміну від класичних судових процедур, Реєстр забезпечує цифровізований прийом заяв (зокрема через інтеграцію з порталом «Дія»), що дозволяє постраждалим особам фіксувати понад 40 категорій збитків – від втрати майна до шкоди життю та здоров'ю. Юридична природа реєстру полягає у документальній верифікації претензій як першої складової всеохоплюючого компенсаційного механізму.

Отже, вирішення проблеми відшкодування шкоди потребує комплексного підходу: по-перше, вдосконалення внутрішнього законодавства щодо оцінки збитків; по-друге, активного застосування концепції обмеження судового імунітету агресора; по-третє, більшої інтеграції національної системи фіксації шкоди з міжнародними реєстрами. Тільки поєднання правових засобів на національному та міжнародному рівнях зможе забезпечити реальне відновлення порушених майнових прав громадян та юридичних осіб.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 05.05.2026).

2. Парій М. О. Відшкодування шкоди чи компенсація збитків, завданих війною: цивільно-правовий аспект. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2024. № 2 (105). С. 317–328. DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2024.2.27>

3. Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України : Закон України від 23.02.2023 р. № 2923-ІХ. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 15. Ст. 10.

4. Постанова Верховного Суду від 14 квітня 2022 року у справі № 308/9708/19. Реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/> (дата звернення: 05.05.2026).

5. Реєстр збитків для України.Офіційний сайт. URL: <https://rd4u.coe.int/uk/> (дата звернення 06.05.2026)

УГРИНОВСЬКА Оксана Іванівна,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри цивільного права та процесу,

Львівський національний університет імені Івана Франка,

м. Львів

МИРОВА УГОДА ЯК ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ ДИТИНИ: АНАЛІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Інститут мирової угоди є важливим процесуальним механізмом врегулювання спорів у цивільному судочинстві. Особливого значення він набуває у сімейних правовідносинах, де конфлікт між батьками безпосередньо впливає на права та психологічний стан дитини. На відміну від судового рішення, мирова угода дозволяє сторонам самостійно визначити порядок реалізації батьківських прав та обов'язків, враховуючи індивідуальні обставини сім'ї та найкращі інтереси дитини. У сімейних спорах мирові угоди найчастіше укладаються щодо визначення місця проживання дитини, участі одного з батьків у вихованні, порядку спілкування та окремих аспектів утримання дитини. Водночас суд, затверджуючи таку угоду, зобов'язаний перевірити не лише її відповідність закону, а й те, чи не порушує вона права та інтереси дитини.

1. Темпоральні межі застосування мирової угоди

Відповідно до ч. 2 ст. 207 ЦПК України сторони можуть укласти мирову угоду на будь-якій стадії судового процесу [3]. Це право існує як у суді першої інстанції,